

U 36/2025 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi venäläisen maakaasun tuonnin vaiheittaisesta lopettamisesta, mahdollisten energiariippuvuuksien seurannan parantamisesta ja asetuksen (EU) 2017/1938 muuttamisesta

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle Euroopan komission 17.6.2025 antama ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi venäläisen maakaasun tuonnin vaiheittaisesta lopettamisesta, mahdollisten energiariippuvuuksien seurannan parantamisesta ja asetuksen (EU) 2017/1938 muuttamisesta (COM(2025) 828 final) sekä ehdotuksesta laadittu muistio.

Helsingissä 28.8.2025

Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala

Neuvotteleva virkamies Maria Kekki

22.8.2025

**EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI
VENÄLÄISEN MAAKAASUN TUONNIN VAIHEITTAISESTA LOPETTAMISESTA,
MAHDOLLISTEN ENERGIARIIPPUVUUKSIEN SEURANNAN PARANTAMISESTA JA
ASETUKSEN (EU) 2017/1938 MUUTTAMISESTA**

1 Tausta

Venäjän federaation aloittama täysimittainen hyökkäys Ukrainaan helmikuussa 2022 johti merkittäviin muutoksiin Euroopan unionin energiapolitiikassa. Hyökkäyksen jälkeen Venäjä on käyttänyt maakaasua ulko- ja talouspoliittisena välineenä muun muassa rajoittamalla toimituksia yksipuolisesti ja muuttamalla ehtoja poliittisin perustein. Komission mukaan jäljellä oleva energiariippuvuus muodostaa edelleen merkittävän geopoliittisen ja taloudellisen riskin unionin tasolla.

Vastauksena muuttuneeseen tilanteeseen komissio esitteli toukokuussa 2022 REPower-suunnitelman, jonka tavoitteena oli nopeuttaa irtautumista venäläisestä energiasta. Suunnitelmassa korostettiin energiatehokkuutta, uusiutuvan energian tuotantoa ja energiatoimitusten monipuolistamista.

Vaikka riippuvuus venäläisestä energiasta on tämän jälkeen vähentynyt, tuotiin vuonna 2024 edelleen maakaasua Venäjältä kymmeneen jäsenvaltioon. Lisäksi kolme jäsenvaltiota toi raakaöljyä tai öljytuotteita ja seitsemän jäsenvaltiota ydinpolttoainetta tai siihen liittyviä palveluja. Osaa unionin nesteytetyn maakaasun (LNG) terminaaleista käytettiin edelleen venäläisen kaasun vastaanottamiseen ja mahdollisesti jälleenvientiin kolmansien maiden kautta.

Näistä lähtökohdista käsin Euroopan komissio esitteli 6.5.2025 tiedonannon tiekartasta venäläisen energian tuonnin lopettamiseksi (COM (2025) 440 final). Tiekartassa esitetään toimenpiteitä, joilla tähdätään venäläisen kaasun, öljyn ja ydinenergian tuonnin vaiheittaiseen lopettamiseen. Tiedonannosta on laadittu erillinen E-kirje (E 51/2025 vp).

Koska yksittäisten jäsenvaltioiden toimet eivät ole riittäneet riippuvuuksien katkaisemiseen, Euroopan komissio antoi 17.6.2025 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi venäläisen maakaasun tuonnin vaiheittaisesta lopettamisesta, mahdollisten energiariippuvuuksien seurannan parantamisesta ja asetuksen (EU) 2017/1938 muuttamisesta (COM(2025) 828 final). Ehdotuksen tavoitteena on yhteisvastuuseen nojautuen ja yhteistä strategiaa hyödyntäen pyrkiä katkaisemaan koordinoitusti energiariippuvuudet Venäjän federaatiosta sekä vahvistamaan Euroopan unionin sitoutuminen riippumattomaan ja häiriönsietokykyiseen energiajärjestelmään.

Suomeen ei tule maakaasua tai LNG:tä enää Venäjältä. Putkikaasutoimitukset katkaistiin venäläisten toimesta 21.5.2022 ruplamaksuvelvoitteen vuoksi ja EU-pakotteet lopettivat vähäisen venäläisen LNG:n tuonnin kaasuverkon ulkopuolisiin ns. off-grid terminaaleihin Porissa ja Torniossa heinäkuussa 2024. Inkoon suureen kelluvaan LNG-terminaaliin ei terminaalisääntöjen mukaan saa tuoda venäläistä LNG:tä. Koska EU:n kaasuhubeissa sekoittuu venäläinen LNG muuhun LNG:hen, ei Inkooseen voi tuoda LNG:tä niistä vaan suoraan kaasulähteiltä, kuten USA:sta. Suomi on toivonut komissiolta nk. massabalansointia koskevia

säännösehdotuksia, joilla toteutettaisiin kattava kirjanpitoon LNG:n alkuperistä EU:n alueella olevissa LNG-hubeissa.

Työ- ja elinkeinoministeriö on lisäksi aloittanut kansallisen määräaikaisen venäläisen kaasun tuontikieltoa koskevan lain valmistelun. Heinäkuussa 2024 voimaantulleen EU:n uuden kaasunsisämarkkinapakettin kaasuasetus mahdollistaa määräaikaisen tuontikiellon laatimisen jäsenvaltioissa. Luonnos asiaa koskevaksi hallituksen esitykseksi on ollut jo lausunnoilla. Valtioneuvosto katsoo kuitenkin tarpeelliseksi arvioida kansallisen sääntelyn tarvetta uudelleen asetusehdotuksen vuoksi.

2 Ehdotuksen tavoite

Ehdotuksen tavoitteena on asettaa oikeudellisesti sitova kehys, jonka avulla voidaan vaihteittain ja järjestelmällisesti lopettaa Venäjän federaatiosta peräisin olevan tai sen kautta tuotavan maakaasun ja nesteytetyn maakaasun (LNG) tuonti Euroopan unionin markkinoille. Tavoitteena on yhteisvastuuseen ja yhteiseen strategiaan perustuva, koordinoitu irtautuminen energiariippuvuuksista Venäjän federaatiosta.

Ehdotuksen tavoitteena on myös parantaa unionitason koordinaatiota. Kansalliset toimenpiteet venäläisen kaasun rajoittamiseksi ovat olleet sisällöltään ja laajuudeltaan vaihtelevia, mikä on aiheuttanut riskejä sisämarkkinoiden pirstoutumisesta. Asetusehdotuksen avulla pyritään poistamaan nämä riskit vahvistamalla yhteiset säännöt maahantuojien velvollisuuksista ja tietojenvaihdosta viranomaisten välillä.

Läpinäkyvyyden lisäämiseksi ehdotuksella otetaan käyttöön tiedonantovelvoitteita, jotka koskevat kaasun alkuperää, sopimusrakenteita ja toimitusreittejä. Samalla jäsenvaltioille asetetaan velvollisuus laatia kansalliset suunnitelmat Venäjältä tuotavan maakaasun ja öljyn korvaamiseksi muilla lähteillä. Näillä toimenpiteillä varmistetaan hallittu siirtymä ja toimitusvarmuuden säilyminen.

Kokonaisuudessaan ehdotuksella pyritään parantamaan unionin taloudellista ja strategista turvallisuutta energiahuollon alalla sekä turvaamaan sisämarkkinoiden eheä ja häiriötön toiminta.

3 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Asetuksella luodaan oikeudellinen kehys, jonka avulla voidaan tehokkaasti poistaa unionin altistuminen Venäjän federaatiosta peräisin olevan maakaasun ja nesteytetyn maakaasun (LNG) tuonnista johtuville merkittävälle kaupp- ja turvallisuusriskeille. Asetukseen sisältyy oikeudellisesti sitova kielto Venäjän federaatiosta peräisin olevan tai sieltä suoraan tai välillisesti vietävän kaasumaisen maakaasun tuonnille Euroopan unioniin 1. tammikuuta 2026 alkaen. Tuontikielto koskee sekä putkikaasua että LNG:tä, ja siihen sovelletaan siirtymävaiheen säännöksiä olemassa olevien sopimusten osalta.

Asetusta sovelletaan kaasutoimituksiin, mukaan lukien LNG-toimitukset, jotka toimitetaan unionin alueelle mihin tahansa maahantulopisteeseen tai terminaaliin. Soveltamisalaan kuuluvat myös LNG-terminaalipalvelut, kuten alusten purku, varastointi ja uudelleenkaasutus. Asetuksessa määritellään keskeiset käsitteet, kuten maakaasu, LNG, pitkäaikainen sopimus, venäläinen alkuperä ja tuontipiste.

Tuontikielto kattaa kaiken 17.6.2025 tai sen jälkeen tehtyihin kaasuntoimitussopimuksiin perustuvan maakaasun tai LNG:n tuonnin Venäjältä. Ennen 17.6.2025 tehdyille sopimuksille

säädetään määräaikainen siirtymävaihe: lyhytaikaisiin sopimuksiin perustuva tuonti voi jatkua enintään 17. kesäkuuta 2026 saakka ja pitkäaikaisiin sopimuksiin perustuva tuonti enintään vuoden 2027 loppuun saakka.

Pitkäkestoisia eli kestoltaan yli vuoden mittaisten sopimusten perusteella tarjottavia LNG-terminaalipalveluja ei saa tarjota Venäjän federaatioon sijoittautuneille yhteisöille taikka Venäjän federaatioon sijoittautuneiden luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden määräysvallassa oleville yhteisöille 1. tammikuuta 2026 jälkeen, jos sopimus on tehty 17. kesäkuuta 2025 tai sen jälkeen. Tätä aiemmin tehtyjen sopimusten osalta pitkäkestoisten terminaalipalveluiden tarjonta voi jatkua enintään vuoden 2027 loppuun saakka.

Pidempien siirtymäaikojen soveltamisen edellytyksenä on, että aiemmin tehtyjä sopimuksia ei ole uusittu tai sopimuskausia pidennetty 17. kesäkuuta 2025 tai sen jälkeen.

Tuontikieltoa täydentää tiedonantovelvollisuus. Toimijoiden on toimitettava tulliviranomaisille kaikki artiklojen 3 ja 4 täytäntöönpanoon tarvittavat tiedot, mukaan lukien kaasun alkuperä, toimituspisteet ja sopimusten keskeinen sisältö hintatietoja lukuun ottamatta. Tulliviranomaisten on toimitettava nämä tiedot edelleen kansallisille toimivaltaisille viranomaisille, Euroopan energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolle (ACER) ja komissiolle. Viranomaiset voivat pyytää myös tarkentavia sopimustietoja maahantuojilta. LNG-operaattoreiden on toimitettava asiaankuuluvat tiedot LNG-terminaalien käyttöön liittyvistä sopimuksista. Tiedonvaihdon tavoitteena on varmistaa sääntelyn tehokas valvonta ja estää kiertokeinot.

Jäsenvaltioille asetetaan velvollisuus laatia kansalliset monipuolistamissuunnitelmat, jotka koskevat sekä maakaasun että raakaöljyn ja öljytuotteiden korvaamista vaihtoehtoisilla energialähteillä. Suunnitelmissa tulee esittää suunnitellut toimet, niiden toteutusaikataulu, arvio vaikutuksista energian kysyntään ja tarjontaan sekä tarvittavat infrastruktuuritarpeet ja mahdolliset esteet. Suunnitelmat toimitetaan komissiolle viimeistään 1. maaliskuuta 2026. Komissio arvioi suunnitelmat ja voi tarvittaessa antaa suosituksia niiden kehittämiseksi.

Asetuksella muutetaan myös asetusta (EU) 2017/1938 kaasun toimitusvarmuudesta. Jatkossa maakaasun tuojien on ilmoitettava komissiolle kaikki merkittävät sopimukset, jotka koskevat kaasun tuontia Venäjältä. Ilmoitusvelvollisuus kattaa muun muassa sopimusten keston, toimitusmäärät, toimituspisteet, sopimusosapuolet sekä kaasun alkuperän.

Tietojen käsittelyssä sovelletaan luottamuksellisuutta koskevia säännöksiä. Komissiolle annetaan mahdollisuus myöntää määräaikainen poikkeus tuontikieltoon, mikäli jäsenvaltio pystyy osoittamaan, että kielto vakavasti uhkaa sen energian toimitusvarmuutta. Poikkeus voidaan myöntää osittaisena tai täydellisenä ja siihen voi sisältyä ehtoja.

Asetus tulee voimaan päivänä, joka seuraa sen julkaisemista Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Sitä sovelletaan suoraan kaikissa jäsenvaltioissa.

Tulli saisi asetuksen noudattamisen valvomisesta uudenlaisia tehtäviä.

4 Ehdotuksen oikeusperusta ja suhde suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteisiin

Asetusehdotuksen oikeusperustana ovat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 207 artikla (unionin yhteinen kauppapolitiikka) ja 194 artiklan 2 kohta (energiapolitiikka). SEUT 207 artikla toimii oikeusperustana siltä osin kuin kyse on

toimenpiteistä, joilla kielletään maakaasun tuonti Venäjältä sekä venäläisten toimijoiden palveluiden käyttö EU:n nesteytetyn maakaasun (LNG) terminaaleissa. SEUT 194 artiklan 2 kohta toimii oikeusperustana toimille, joilla pyritään parantamaan toimitussopimusten läpinäkyvyyttä, edistämään jäsenvaltioiden monipuolistamissuunnitelmia ja tehostamaan tiedonvaihtoa.

Valtioneuvosto katsoo, että ehdotettuja asetuksen oikeusperustoja on pidettävä asianmukaisina.

Unionin yhteinen kauppapolitiikka kuuluu SEUT:n mukaan unionin yksinomaiseen toimivaltaan, minkä vuoksi toissijaisuusperiaatetta ei sovelleta tähän osaan ehdotusta. Energia-alan toimet, jotka perustuvat 194 artiklan 2 kohtaan, edellyttävät kuitenkin unionitason koordinoitua, jotta ehdotetut toimenpiteet voidaan toteuttaa tehokkaasti ja johdonmukaisesti. Näin ollen ehdotus on toissijaisuusperiaatteen mukainen.

Komission mukaan ehdotus on suhteellisuusperiaatteen mukainen. Sen mukaan ehdotetut toimenpiteet ovat sopivia ja tarpeellisia asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi, eivätkä ne aiheuta yrityksille ja jäsenvaltioille suhteetonta rasitetta näihin tavoitteisiin nähden.

Valtioneuvosto katsoo, että ottaen huomioon asetusehdotuksen tavoitteet, voidaan ehdotuksen katsoa täyttävän myös suhteellisuusperiaatteen vaatimukset.

5 Ehdotuksen vaikutukset

Komissio on tehnyt ehdotukseen liittyen erillisen vaikutustenarvioinnin (SWD(2025)830 final). Vaikutustenarvioinnissa komissio käy perusteellisesti läpi tarvetta laatia venäläisen kaasun tuontikielto ja arvioi sen vaikutuksia EU:n kaasumarkkinaan ja kaasun hintoihin.

Koska asetuksen oikeusperusta on ensisijaisesti kauppapolitiikkaa koskeva artikla 207, perustelee komissio venäläisen kaasun tuontikieltoa Venäjän ja venäläisten toimijoiden epäluotettavuudella kauppakumppanina. Komissio käy vaikutustenarviossa läpi venäläisen kaasun toimituskatkoja viimeisen 20 vuoden ajalta. Komissio katsoo, että vaikka venäläisen kaasun käyttö on merkittävästi vähentynyt EU:ssa, voi se edelleen aiheuttaa merkittäviä riskejä unionin taloudelliselle turvallisuudelle ja erityisesti energian toimitusvarmuudelle, millä on haitallisia taloudellisia ja yhteiskunnallisia seurauksia. Asetusehdotuksen tarkoituksena on auttaa poistamaan unionin riippuvuudet ja altistuminen merkittävälle kaupan ja energiavarmuuden riskeille.

Tuontikiellon vaikutukset kaasun ja LNG:n hintaan komissio arvioi vähäisiksi. Koska LNG on globaaleilla markkinoilla myytävä tuote, ei EU:n siirtyminen pois venäläisestä LNG:stä vaikuttaisi globaalisti hintoihin. Lisäksi komissio arvioi, että tulevina vuosina tulee runsaasti lisää sekä LNG:n tuotantoa, lisää EU:n omaa kaasuntuotantoa ja EU:n kaasunkulutus jatkaa vähenemistään, tulevat nämä tekijät edelleen vähentämään tuontikiellon mahdollisia hintavaikutuksia.

Asetusehdotuksen vaikutuksista voimassa oleviin pitkäaikaisiin kaasun tuontisopimuksiin, katsotaan hallitusten toimien, lakien tai säädösten olevan *nk. force majeure*, mikä vapauttaa sopijaosapuolet sopimusta koskevista velvoitteista.

Komission mukaan asetusehdotus voi vaikuttaa tiettyihin EU:n perusoikeuskirjassa vahvistettuihin perusoikeuksiin, erityisesti elinkeinovapauteen ja omistusoikeuteen. Nämä perusoikeuksien ehdotetut rajoitukset ovat kuitenkin välttämättömiä ja oikeasuhteisia tavoiteltuun yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen nähden ja niissä kunnioitetaan kyseisten

oikeuksien sisältöä, minkä vuoksi rajoituksille asetetut EU:n perusoikeuskirjan vaatimukset täyttyvät.

6 Ehdotuksen suhde perustuslakiin sekä perus- ja ihmisoikeuksiin

Ehdotetut rajoitukset kohdistuisivat oikeushenkilöiden toimintaan. Vaikka valtiosääntöisenä lähtökohtana on suojata luonnollisia henkilöitä perusoikeuksin, myös oikeushenkilöt voivat saada perusoikeussuojaa. Oikeushenkilöitä perusoikeudet suojaavat välillisesti, sillä oikeushenkilön asemaan puuttuminen saattaa merkitä kajoamista oikeushenkilön taustalla olevan yksilön oikeuksiin. Perusoikeuksien merkitys kasvaa, mitä välittömämpi yhteys oikeushenkilön taustalla olevien luonnollisten henkilöiden oikeusasemaan ehdotetulla sääntelyllä on (esim. PeVL 97/2022 vp, s. 5, PeVL 74/2018 vp, s. 3, PeVL 55/2018 vp, s. 3, PeVL 11/2012 vp, s. 2/II ja PeVL 37/2010 vp, s. 3/I). Perustuslakivaliokunnan käytännössä on niin ikään katsottu, että laissa asetettavien velvollisuuksien koskiessa pörssiyhtiötä tai muita varallisuusmassaltaan huomattavia oikeushenkilöitä lainsäätäjän liikkumavara on omaisuudensuojan näkökulmasta lähtökohtaisesti suurempi kuin silloin, kun sääntelyn vaikutukset muodostuisivat hyvin välittömiksi oikeushenkilön taustalla olevien luonnollisten henkilöiden asemalle (esim. PeVL 74/2018 vp, s. 3, PeVL 55/2018 vp, s. 3, PeVL 10/2007 vp, s. 2/I). Maakaasun tai nesteytetyn maakaasun maahantuontia harjoittavat yritykset ovat maahantuontiin sitoutuva suuri käyttöpääoma huomioiden varallisuusasemaltaan merkittävän kokoisia.

Ehdotus rajoittaisi kaikkien maakaasua tai nesteytettyä maakaasua Suomeen maahantuovien yritysten käytettävissä olevia hankintalähteitä, mikä tarkoittaisi puuttumista yritysten sopimusvapauteen. Perustuslakivaliokunnan käytännössä sopimusvapauden rajoituksia on tarkasteltu omaisuudensuojan näkökulmasta ja edellytetty perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten täyttymistä (ks. esim. PeVL 1/2024 vp, s. 3, PeVL 19/2021 vp, s. 2–3, PeVL 28/2012 vp, s.2/I).

Yrityksillä on käytössään lukuisia vaihtoehtoisia hankintalähteitä, vaikka Venäjän osuus maailman maakaasun ja nesteytetyn maakaasun markkinoista on merkittävä. Asian arvioinnissa on merkitystä osaltaan sillä, että maakaasu ja nesteytetty maakaasu ovat toisiaan korvaavia hyödykkeitä, koska nesteytetty maakaasu muutetaan kaasumaiseen olomuotoon ennen sen siirtämistä maakaasuverkkoon tai ennen sen muuta käyttöä. Lisäksi muilta markkinoilta saatavan maakaasun ja nesteytetyn maakaasun määrissä on viime vuosina tapahtunut ja ennusteiden mukaan tapahtumassa lähiaikoina merkittävää kasvua, mikä vähentää Venäjän merkitystä maailmanmarkkinoilla. Suomeen ei tuoda tällä hetkellä maakaasua tai nesteytettyä maakaasua Venäjältä. Näistä syistä ehdotuksella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia maakaasun maahantuojien hankintalähteisiin.

Ehdotettu asetus kohdistuisi käytännössä aluksi 17. kesäkuuta 2025 tai sen jälkeen solmittuihin lyhytaikaisiin ja pitkäaikaisiin toimitus- tai terminaalipalvelusopimukseen, mutta sen vaikutus ulottuisi siirtymäajan jälkeen myös ennen 17. kesäkuuta 2025 tehtyihin pitkäaikaisiin sopimuksiin. Suomeen maakaasua tai nesteytettyä maakaasua tuovat tahot hankkivat tällä hetkellä maakaasun muualta kuin Venäjältä. Siltä osin kuin tuonti Suomeen tapahtuisi EU-terminaaleista, huomionarvoista on, että asetusta sovelletaan kaikissa EU-valtioissa, jolloin EU-terminaaleihin toimitettavan nesteytetyn maakaasun hankkijat olisivat tarpeen mukaan velvollisia itse siirtymään vaihtoehtoisiin hankintalähteisiin. Tämän vuoksi ehdotuksella ei arvioida olevan suoria vaikutuksia Suomeen tuotavan nesteytetyn maakaasun pitkäaikaisiin toimitussopimuksiin EU-terminaaleista. Muissa Suomeen tuotavan kaasun hankintalähteissä ei arvioida olevan venäläistä kaasua, sillä kaasu hankitaan muilta osin alkuperäisistä lähteistä, kuten Norjasta. Ehdotuksella ei arvioida olevan edellä mainituista syistä vaikutuksia

maahantuojien olemassa oleviin toimitussopimuksiin. Vastaavasti suomalaiset nesteytetyn maakaasun terminaalit eivät tarjoa palveluitaan tällä hetkellä Venäjälle sijoittautuneille yrityksille tai sinne sijoittautuneiden henkilöiden määräysvallassa oleville yrityksille sitä koskevien sopimusten puuttuessa.

Imatralla olevaa Venäjän rajayhteysputkea ei voi käyttää muuhun kuin Venäjän tuontiin. Rajoitus tarkoittaisi Imatran putkien taloudellisten käyttömahdollisuuksien epäämistä sijaintipaikassaan. Yhdysputken omistava maakaasun siirtoverkonhaltija Gasgrid Finland Oy on valtion kokonaan omistama yhtiö, minkä vuoksi rajoituksen yhteys luonnollisten henkilöiden oikeuksiin olisi hyvin etäinen. Lisäksi rajoitus kohdistuisi taloudelliselta merkitykseltään rajalliseen siirtoverkonhaltijan verkon osaan, jossa ei tälläkään hetkellä siirretä maakaasua, eikä se rajoittaisi maakaasun siirtoverkonhaltijan muuta, pääasiallista toimintaa.

Asetusehdotuksessa vaadittaisiin maahantuojilta asiaankuuluvia tietoja tulliviranmaisille kaasun alkuperän ja tuontireittien asianmukaiseksi todentamiseksi. Viranomaiset voisivat vaatia asetusehdotuksen mukaan myös yksityiskohtaisempia sopimustietoja, hintatietoja lukuun ottamatta, maahantuonnin sallittavuuden arvioimiseksi. Tietojen luovutuksissa voidaan joutua luovuttamaan myös omaisuuden suojan piiriin kuuluvia liikesalaisuuksia, joita suojellaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain nojalla. Ottaen huomioon maahantuontiin liittyvien asiakirjojen sisältämien sopimusehtojen monimutkaisuus, riittävän näytön arvioimiseen ja kiellon täytäntöönpanon tehokkaan toteutumisen turvaamiseksi olisi jätettävä ehdotettu liikkumavara ja mahdollisuus asiakirjojen vaatimiseen.

Perustuslakivaliokunnan käytännössä elinkeinonharjoittamisen vapautta on arvioitu muun ohella kuitintarjoamisvelvollisuuden yhteydessä (PeVL 14/2013 vp, s. 2). Ehdotettu sääntely johtaisi maahantuojien tarpeisiin osoittaa maahantuonnin sallittavuus asiakirjoilla. Markkinoilla on viime vuosina yleistynyt esimerkiksi alkuperätodistusten käyttö, minkä lisäksi maahantuojilla on mahdollisuudet pyytää asiakirjoja kaasun alkuperästä tai tuottaa asiakirjoja kuljetusreitistä. Ehdotuksen ei arvioida muodostavan perusoikeuksien kannalta merkityksellistä rajoitetta elinkeinonharjoittamisen edellytyksiin.

Asetuksessa säädetyille perusoikeuksien rajoituksille on hyväksyttävä syy ja painava yhteiskunnallinen tarve, sillä rajoituksilla voidaan poistaa altistuminen Venäjän maakaasun ja nesteytetyn maakaasun kauppaa koskeville kauppa- ja turvallisuusriskeille toimitushäiriöiden muodossa ja vähentää altistumista sotilaallisille riskeille. Venäjä on toistuvasti 2000-luvun aikana manipuloinut energiatoimituksiaan poliittisen vaikuttamisen välineenä, mikä on johtanut muun ohella energian hintojen voimakkaaseen kohoamiseen ja haasteisiin energian riittävyyden turvaamisessa. Toisaalta kielloilla voidaan rajoittaa Venäjän maakaasun ja nesteytetyn maakaasun kaupasta saamia verotuloja, joita se käyttää tällä hetkellä voimakkaasti sotilaallisten kyvykkyyksien ylläpitoon ja kasvattamiseen. Tällä tavoin rajoituksilla turvataan viime kädessä perustuslain 7 §:ssä turvattuja oikeuksia.

Ehdotuksella ei arvioida olevan vaikutuksia kaasua käyttävien asiakkaiden perusoikeuksiin, sillä vaihtoehtoisia hankintalähteitä on riittävästi kotimaisen kulutuksen tarpeisiin.

Ehdotus rajoittaisi nesteytetyn maakaasun terminaalipalveluiden tarjontaa Venäjälle sijoittautuneille yhteisöille taikka Venäjän federaatioon sijoittautuneiden luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden määräysvallassa oleville yhteisöille. Venäjälle sijoittautuneiden henkilöiden määräysvallassa olevat yhteisöt voivat olla Suomeen sijoittautuneita. Oikeushenkilöt eivät kuitenkaan saa sellaisenaan yksin perusoikeussuojaa, vaan suojan edellytyksenä on rajoitusten vaikutus sen taustalla olevien luonnollisten henkilöiden

perusoikeuksiin. Perusoikeuksilla suojataan Suomen oikeudenkäyttöpiirissä olevia henkilöitä, joihin ei lukeudu Venäjälle sijoittautuneet luonnolliset henkilöt.

Asetusehdotuksen arvioidaan olevan perustuslain mukainen.

7 Ahvenanmaan toimivalta

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 4 ja 12 kohtien mukaan ulkosuhteet ja ulkomaankauppa kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Huomionarvoista on myös, ettei Ahvenanmaalla ole maakaasun siirtoverkkoa tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoja, minkä vuoksi ehdotetulla sääntelyllä ei ole myöskään vaikutuksia Ahvenanmaalla.

8 Ehdotuksen käsittely Euroopan unionin toimielimissä ja muiden jäsenvaltioiden kannat

Asetusehdotuksen käsittely käynnistyi EU:ssa neuvoston energiatyöryhmässä 18.6.2025. Puheenjohtaja on toimittanut asetustekstistä kolme revisiota. Ehdotuksen käsittely tulee jatkumaan työryhmässä 2.9.2025. Neuvoston puheenjohtajan Tanskan tavoitteena on saavuttaa neuvoston yleisnäkemyksessä 20.10.2025 ja käynnistää kolmikantaneuvottelut mahdollisimman pian.

Euroopan parlamentissa ehdotuksen käsittelystä vastaa ITRE-valiokunta. Raportööreinä toimivat Inese Vaidere (PPE), Ville Niinistö (Verts/ALE) sekä varjoraportööreinä Thomas Pellerin-Carlin (S&D), Raffaele Stancanelli (Pfe), Daniel Obajtek (ECR), Katri Kulmuni (Renew) sekä Hanna Gedin (The Left).

9 Ehdotuksen kansallinen käsittely

U-kirjelmä on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä. Luonnos U-kirjelmäksi on käsitelty energia ja Euratom -jaostossa (EU 21) kirjallisessa menettelyssä 13.–15.8.2025 ja EU-ministerivaliokunnassa 22.8.2025.

10 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää asetusehdotusta perusteltuna ja kannattaa sitä, että EU-tasoisesti säädetään unionin yhteisille maakaasumarkkinoille pelisäännöt venäläisen kaasun ja nesteytetyn maakaasun eli LNG:n tuonnista. Valtioneuvosto pitää putkikaasua ja LNG:tä koskevia toimia tarpeellisena askeleena kohti täydellistä irtautumista venäläisestä fossiilisesta energiasta EU:n päämiesten Versailles'ssa vuonna 2022 linjatun tavoitteen mukaisesti vuoden 2027 loppuun mennessä.

Valtioneuvosto pitää perusteltuna Venäjältä tai sen kautta tuotavan kaasun ja LNG:n tuontikieltoa sekä venäläisen kaasun kauttakulkua koskevien terminaalipalvelujen kieltämistä. Valtioneuvosto pitää kuitenkin perusteltuna sisällyttää joustoa asetuksen määräyksiin kaasun toimitusvarmuustilanteen niin vaatiessa ja komission harkintaan perustuen.

Valtioneuvosto kannattaa läpinäkyvyyden, monitoroinnin ja jäljitettävyyden edistämistä LNG:n osalta. On hyvä, että maakaasun tuojat edellytetään ilmoittamaan kaasun alkuperästä tulliviranomaisille ja saadaan käyttöön toimiva kehys unioniin tuotavan maakaasun tosiasiallisen alkuperän ja vientipaikan määrittämiseen. Valtioneuvosto suhtautuu yleisellä

tasolla myönteisesti komission pyrkimykseen edistää kaasun toimituslähteiden monipuolistamista, mikä vahvistaisi entisestään taloudellista turvallisuutta ja huoltovarmuutta.

Valtioneuvosto pitää perusteltuna, että jäsenvaltioiden tulee laatia monipuolistamissuunnitelma venäläisen kaasun ja LNG:n tuonnin lopettamisesta 1.1.2028 mennessä. Kuitenkin tässä pitäisi osoittaa joustoa siten, että jäsenvaltiot, jotka ovat jo lopettaneet tai joilta on jo lopetettu venäläisen kaasun tuonti, kuten Suomi, ei tulisi tarpeettomasti laatia monipuolistamissuunnitelmaa. Tullille asetuksen noudattamisen valvomisesta seuraavia tehtäviä koskevan sääntelyn tulisi olla mahdollisimman yksiselitteistä ja hallinnollista taakkaa tulisi minimoida.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että niiden jäsenvaltioiden, jotka vielä tuovat venäläistä raakaöljyä tai öljytuotteita, on laadittava monipuolistamissuunnitelma venäläisen öljyntuonnin lopettamiseksi 1.1.2028 mennessä. Suomeen ei tuoda enää venäläistä öljyä.